

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærer

Høst 2021

Åpen/ Konfidensiell

Forfatter(e): Rebecca Dversnes

Rebecca Dversnes

.....
signatur forfatter (e)

Kandidatnummer(e): 1331

Veileder(e): Marianne Ree

Fagansvarlig: Marianne Ree

Tittel: Medvirkning i barnehagen.

Engelsk tittel: Participation in kindergarten.

Emneord: Medvirkning, valg,
selvbestemmelse, fleksibilitet,
barns perspektiv.

Side tall: 26

+ Vedlegg/annet: 2

Stavanger, 30.12/2021

.....
dato/år

Sammendrag

Gjennom barnehagelærerstudiet har jeg tenkt mye over hva barnehagelærere tenker om begrepet medvirkning i barnehagen og hva de mener er sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen. For å forske mer på medvirkning har jeg intervjuet to barnehagelærere, for å belyse min problemstilling:

Hva beskriver barnehagelærere som sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen?

For å få en sammenheng med problemstillingen, har jeg sett på begrepet medvirkning og hva som kan være sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen, og fått en forståelse av hva barnehagelærere og teoretikere tenker om det. Videre i oppgaven har jeg knyttet teorien til resultatet, analysert og drøftet mine funn.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
2.0 Teori	5
2.1 Medvirkning	5
2.2 Vilkår for medvirkning	6
3.0 Metode	8
3.1 Informanter	8
3.2 Datainnsamling	9
3.2.1 Bruk av intervjuguide	9
3.3 Feilkilder	10
3.4 Forskningsetikk	11
3.5 Analyse	11
4.0 Presentasjon av empiri, resultat og drøfting	12
4.1 Valg og selvbestemmelse	12
4.2 Fleksibilitet	14
4.3 Barn perspektiv	15
5.0 Avslutning	19
6.0 Litteraturliste	21
7.0 Vedlegg	23
7.1 Intervjuguide	23
7.2 Samtykkeskjema	24

1. Innledning

Etter grunnloven §104, har barn rett på å bli hørt på deres spørsmål og meninger som gjelder dem selv, etter deres alder og utvikling. Barnets beste skal ligge til grunn ved avgjørelser som berører barn (Det kongelige barne- og likestillingsdepartement, 2016-2017, s. 18). I FNs barnekonvensjon §12, står det også at barn har rett til å danne egne synspunkter og rett til å gi uttrykk for dem i alle forhold som omhandler barnet (Barne- og familiedepartementet, 1991, s. 13). Medvirkning er et begrep som kan oppfattes på ulike måter og realiseres forskjellig i barnehagens hverdag (Fennefoss og Jansen, 2012, s. 124). Barnehagelærere kan derfor praktisere medvirkning på ulike måter i barnas hverdag, og mene forskjellig om hva som er sentralt for å kunne legge til rette for medvirkning i barnehagen. I rammeplanen står det blant annet at barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning, ved å legge til rette for at barna kan gi uttrykk for sitt syn på barnehagen sin drift (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27). Det er likevel ikke klare rammer på hvordan barnehagen og barnehagelærerne skal ta vare på og sikre barnas medvirkning i barnehagen. Grunnen til at jeg har valgt dette temaet, er fordi jeg var nysgjerrig på et generelt grunnlag hva barnehagelærere tenkte om begrepet medvirkning. Jeg synes det er et vanskelig tema å forholde seg til når det ikke er klare rammer for hvordan jeg som barnehagelærer skal jobbe med medvirkning i barnehagen. Det er også et tema som er nyttig for meg når jeg senere skal ut å jobbe som barnehagelærer. Det er et tema som har vært mye forsket på, og mange teoretikere har en teori om medvirkning. Min problemstilling er:

Hva beskriver barnehagelærere som sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen?

Formålet med bacheloroppgaven er å finne ut hvordan barnehagelærere forstår begrepet medvirkning og hva de mener er sentralt for at barna skal få mulighet til å medvirkning i barnehagen. For å finne svar på problemstillingen, har jeg valgt å skrive en empirisk oppgave og brukt kvalitativ forskningsmetode. Jeg har intervjuet to informanter som jeg ønsket å stille felles spørsmål for å få svar på mine utvalgte temaer. Oppgaven er delt inn i 5 temaer: innledning, teori, metode, resultat og drøfting og avslutning. Jeg vil starte med å presentere teori som er relevant til min oppgave. Videre vil jeg skrive hvilken metode jeg har valgt og hvorfor, og presentere informantene mine. Til slutt vil jeg drøfte funnene mine sammen med teori.

2. Teori

For å få en forståelse over hva medvirkning er og hva barnehagelærere mener er sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen, har jeg valgt å fokusere på ulike teori som beskriver min problemstilling. Jeg skal videre fokusere på begrepet medvirkning og legge frem vilkår for medvirkning.

2.1 Medvirkning

Fennefoss og Jansen sier at siden medvirkning ikke er et faglig vitenskapelig forankret og presist begrep, kan begrepet oppfattes på ulike måter og realiseres forskjellige i barnehagens pedagogiske praksis. Videre skriver de at rammeplanen konkretiserer begrepet til en viss grad, ved at de viser til at barn må både få oppleve tilknytning og fellesskap, få støtte til å forstå andres situasjoner og ta hensyn til andre (2012, s. 124). I rammeplanen står det også at barnehagen skal gi rom for barns ulike perspektiver og vise respekt for deres intensjoner og opplevelsesverden (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 4). Denne presiseringen av medvirkningsbegrepet, viser væremåter hvor mennesker samhandler, lytter til og respekterer hverandre. Barn får rett til å være med i et fellesskap og får derfor muligheten til å påvirke det som skjer med sine tanker og meninger, hvor ytringsfriheten deres ivaretas (2012, s. 124). Bae sier at slik hun forstår det, handler medvirkning om verdier som respekt, likeverdighet og gjensidighet. Videre sier hun at medvirkning vil innebære en barnehagehverdag, der barn er deltakende og har en innflytelse på barnehagens innhold (2012, s. 125). I Norsk synonymordbok står det under medvirkning: Assistere, bidra, delta, gjøre sitt, ha en finger med, hjelpe, influere, spille inn, spille en rolle; opptre, spille. Alle disse synonymene viser mot deltakelse på en eller annen måte (Bae, 2006, s. 6). Eide og Winger sier at begrepet medvirkning handler om at det skapes rom for gjensidighet og ansvar for andres rett til medvirkning og trivsel. Det er en forståelse som sier at barns stemme skal bli hørt og verdsatt til det beste, både for barnet og for fellesskapet (2018, s. 32). Videre sier de at retten til medvirkning innebærer at barna skal kunne ha innflytelse i utvikling av rutiner og normer for samspill. Barna kan da bidra til å tenke nytt og utvikle kvaliteten i barnehagen (2018, s. 33). Jansen sier at medvirkning i barnehagen handler om at barn skal kunne si sine egne forståelser, meninger og erfaringer. De skal ha en innflytelse på innholdet som skjer i barnehagen sine rutiner og det som er planlagt. Videre sier hun at de skal erfare at deres tanker og meninger betyr noe for noen andre, og at de lærer gjennom egne erfaringer sammen med andre (2019, s. 13). Evenstad sier at medvirkning ikke er et bestemt begrep, men handler om muligheten til å

bli sett og hørt, å bidra og ha innflytelse i et delaktig fellesskap (2018, s. 47). Barns medvirkning har ført til uklarheter og diskusjoner om hvordan barns deltakelse skal tolkes og praktiseres. Det er et begrep som en kan bli i tvil om i hvor stor grad barns deltakelse er relevant og naturlig, og relasjonen mellom barn og voksne. Relasjonskvalitet mellom voksne og barn, er veldig sentralt i forhold til medvirkning (Eide & Winger, 2018, s. 29-30).

I denne oppgaven har jeg gått litt åpent ut for å høre hva barnehagelærere tenkte om begrepet medvirkning og hvordan det blir praktisert i barnehagehverdagen. Jeg var nysgjerrig på hva som egentlig legges i begrepet og hva barnehagelærere mente var sentralt for barns muligheter for medvirkning i barnehagen. Jeg har undersøkt det nærmere ved å se på hva ulike teoretikere mener, hva mine informanter mener og drøftet det sammen.

2.2 Vilkår for medvirkning

Østrem-utvalget har undersøkt hvordan rammeplanen for barnehagen blir brukt av ulike aktører. De fant at det var stor variasjon av vektlegging av barns medvirkning og at det opplevdes krevende. Det viste også at mange oppfattet barns medvirkning på en forenklet måte (Wolf, 2018, s. 17). I rammeplanen står det at barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning, ved å oppmuntre barna til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Det står også at barna ikke skal overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27). Jansen sier at personalet må møte barna med en lyttende holdning, at de støtter barnas forsøk, og at de er anerkjennende i møte med barnehagens innhold. Medvirkning skjer i samarbeidet mellom barn og personalet. Et samarbeid innebærer at barna får erfare at de blir lyttet til på en måte hvor det blir gjort noe med og at de får innflytelse på det som skjer. De skal kunne føle det, se det, kjenne det, forstå det og oppleve det. Personalet må klare å oppfatte barnas verbale og kroppslige uttrykksmåter (2019, s. 13). Barna er avhengig av personalets hjelp og støtte, men de skal samtidig være selvstendige deltakere. Personalet må se på og støtte og samhandle med barnet. Barn trenger voksne som veileder, oppdrar og støtter, men samtidig at det er rom for at de kan stå på egne ben. Relasjonen mellom barnet og den voksne må være preget av respekt slik at deltakelse, samarbeid og innflytelse kan bli opplevd (Jansen, 2019, s. 14). Å aktualisere medvirkning i barnehagen er å skape en hverdag hvor barn deltar i å skape den (Jansen, 2019, s. 15).

Eider og Winger sier at slik de forstår begrepet trenger barna et stabilt personale som både kjenner enkeltbarnet, aksepterer enkelt barnets rett til medvirkning og skaper rom hvor barna er åpne for hverandres forskjellighet og forskjellige bidrag til fellesskapet, over tid (2018, s. 32). Kvalitet i relasjonen mellom voksne og barn er en sentral forutsetning for medvirkning (Eide & Winger, 2018, s. 30). De sier også at det hviler et stort ansvar på barnehagesektoren for å ivareta barns rett til medvirkning (2018, s. 34). Videre sier de at det krever tid og engasjement for å skape gode relasjoner med barn. Det innebærer at de voksne genuint lytter og er virkelig opptatt av hva barnet bidrar med, og sørger for at det faktisk får betydning (Eide & Winger, 2018, s. 30-31). Barns rett til medvirkning har kommet for å bli sier Bae. Det er en rettighet i menneskerettighetskonvensjonen og FNs barnekonvensjon, som Norge er pliktig til å følge (2012, s. 13). Eide og Winger sier at hvis barn kan få erfare at de har innflytelse og medvirkning, og at deres tilstedeværelse og deltakelse betyr noe, både for andre også, er det viktig for deres livskvalitet, men også for utviklingen av mestringsfølelse og selvvverd (2018, s. 33). I Bae sin forskning skriver hun at det er forskjell på hvordan barn trer frem for å få oppmerksomheten til den voksne. Et enkelt barn kan være veldig uttrykksfull når den prøver å få oppmerksomheten til den voksne. Det snakker med høy og tydelig stemme, bruker innbydende tonefall, samtidig som det bruker kropps kommunikasjon og gir ikke opp før den har fått oppmerksomheten. Andre barn trer frem på en mer "diskre" måte. Det kan vises ved at de snakker med lav stemme og ikke er så tydelige eller lite aktivt kroppsspråk, og gir raskere opp. Slike forskjeller mellom barn, fører til at noen blir fortere sett og hørt, men andre fort kan forsvinne i gruppa (2009, s. 17).

3. Metode

Som nevnt tidligere i oppgaven, har jeg valgt å skrive en empirisk oppgave. I dette kapitlet skal jeg legge frem mine metodiske valg for oppgaven. Ifølge Dalland hjelper metoden oss til å samle inn den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (2012, s. 112). Ut fra problemstillingen min, så jeg at semistrukturert intervju var en relevant metode for min oppgave. Et semistrukturert intervju har en intervjuguide som utgangspunkt for intervjuet, men spørsmål, temaer og rekkefølge kan endres på, og man beveger seg fram og tilbake (Christoffersen et al, 2012, s. 79). Når jeg har intervjuet, har jeg tatt utgangspunkt i intervjuguiden, men jeg har også stilt oppfølgingsspørsmål og beveget meg litt frem og tilbake i temaene. Dalland viser i hovedsak til to hovedpunkter innenfor metode, kvantitativ og kvalitativ metode. De kvantitative metodene gir data i form for målbare enheter, mens de kvalitative metodene fanger opp meninger og opplevelser som ikke kan måles eller tallfestes (Dalland, 2012, s. 112). Christoffersen og Johannessen sier at det er viktig å merke seg at en av hovedforskjellene mellom kvantitativ og kvalitativ metode er grad av fleksibilitet (2012, s. 17). I denne oppgaven ble intervjuet preget av fleksibilitet uten faste svaralternativer. Kvalitative metoder tillater i større grad av spontanitet og tilpasning og deltakerne har mulighet til å svare mer utfyllende og mer detaljert (Christoffersen et al, 2012, s. 17). I mitt tilfelle egnet det seg best å ta i bruk en hermeneutisk kvalitativ tilnærming. Det bygger på en forståelse av fortolkning av mening, og man er ute etter å tolke helheter og deler sammen (Thurén, 2020, s. 105). Jeg ønsket meningene og opplevelsene til barnehagelærerne. Jeg skal videre beskrive valg av informanter, datainnsamling, intervjuguide, feilkilder, forskningsetikk og analyse.

3.1 Informanter

Når jeg skulle velge informanter, hadde jeg bestemt meg for å intervjuer barnehagelærere. Jeg valgte derfor å gjøre et strategisk valg som Dalland sier. Jeg valgte personer som jeg mener har bestemte kunnskaper eller erfaringer (2012, s. 163). Christoffersen og Johannessen peker på at en må tenke gjennom hvilken målgruppe en velger for å få samlet inn nødvendige data (2012, s. 50). Jeg valgte å intervjuer to barnehagelærere som har erfaring fra å jobbe med alle aldrer i barnehage. Felles for intervjuerpersonene var at de begge hadde barnehagelærerutdanning og hadde jobbet mange år i barnehage, samtidig var det ulike erfaringer om temaet medvirkning. Grunnen til at jeg valgte barnehagelærerne overfor barne- og omsorgsarbeidere er fordi jeg har en forventning om at de har mer faglig

kunnskap om temaet jeg har valgt. Jeg valgte to som jobbet på samme avdeling for å forske på om de hadde samme tanker og kunnskaper om temaet. Begge er i alderen 45-47 år og har 17-19 års erfaring med jobb i barnehage som barnehagelærer.

3.2 Datainnsamling

For å undersøke hvordan barnehagelærere legger til rette for medvirkning i barnehagen, har jeg brukt intervju som innsamlingsmetode. Datamaterialet må være fyldig og være relevant for problemstillingen (Dalland, 2012, s. 139). I min oppgave har jeg valgt å intervju to barnehagelærere, som Dalland sier at gode samtaler med en, to eller tre intervjupersoner kan gi mye stoff til en oppgave (2012, s. 165).

Jeg sendte e-post til to ulike barnehagelærere, hvor jeg presenterte meg selv og fortalte om mitt forskningsprosjekt. Jeg skrev også problemstillingen og temaet for intervjuet.

Informantene var positive til å bli intervjuet og synes det høstes ut som et spennende tema. Før intervjuet prøvde jeg intervjuguiden på et familiemedlem, og jeg oppdaget da hvordan jeg skulle formulere spørsmålene for å få best mulig svar av informanter. Jeg var ute i feltet, i deres barnehage, og intervjuet dem inne på et grupperom alene. Jeg hadde bestemt at intervjuet skulle ha en varighet på 30-45 minutter, for å sikre at vi hadde nok tid til å få med alle tankene til intervjupersonene. Etter intervjuet fortalte informantene at det var noen utfordrende spørsmål, men at de følte de hadde fått ut deres tanker som var relevante.

3.2.1 Bruk av intervjuguide

Intervju som innsamlingsmetode passet meg best, da jeg ønsket å være i direkte kontakt med barnehagelærere. Dalland sier at samtalen er det viktigste redskapet du har i arbeidet med andre mennesker (2012, s. 151). Intervju er en metode som er viktig for meg å kunne når jeg skal arbeide i en pedagogisk sammenheng. Det som kjennetegner et intervju er at en person stiller spørsmål til en annen, som svarer på spørsmålene. Spørsmålene som blir stilt formuleres muntlig, og den som stiller spørsmålene må registrere svarene. (Løkken & Søbstad, 2013, s. 104).

I mitt forskningsprosjekt valgte jeg å ta i bruk intervjuguide (Se vedlegg 7.2). En intervjuguide inneholder spørsmål eller temaer som en ønsker å ta opp i intervjuet. Spørsmålene er uttenkt på forhånd, og intervjuguiden er derfor en ramme på intervjuet.

Intervjueren og den som intervjues, får anledning til å vinkle samtalen slik de vil, ut ifra deres perspektiver (Løkken & Søbstad, 2013, s. 108).

3.3 Feilkilder

Mitt forskningsprosjekt baseres på et semistrukturert intervju som datainnsamlingsmetode, det er da flere feilkilder å ta hensyn til. Måten vi henvender oss på, og i hvilken grad vi er forberedt, vil få betydning for de svarene vi får (Dalland, 2012, s. 162). En feilkilde kan være at informantene er opptatt av å gi svar som er moralsk riktig, noe som jeg som forsker må være kritisk til. Måten jeg henvender meg på og stiller spørsmålene til informantene, kan påvirke informanten. Det kan være ubevisst eller bevisst, som kroppsspråk og hvordan en stiller spørsmålene. Jeg valgte å gjøre prøveintervju på et familiemedlem, og ble da klar over det og unngå dette i selve intervjuene. En annen feilkilde kan være at informantene ikke følte seg respektert gjennom intervjuet og ikke fikk uttrykt seg slik de ønsket. Å intervjuer godt handler om en holdning preget av respekt (Løkken & Søbstad, 2013, s. 114). Dette kan føre til at kvaliteten på intervjuene blir svekket. Jeg som intervjuerperson var bevisst på mine holdninger og prøvde å vise ekte interesse til informantene. En annen feilkilde kan være at gjennom intervjuet noterte jeg ned svarene fra informantene. Løkken og Søbstad skriver at en kanskje må redusere notatskrivingen for å ikke forstyrre intervjuerpersonene for mye (2013, s. 115). Jeg prøvde å skrive ned mest mulig gjennom intervjuet for å få med meg mest mulig og det kan ha forstyrret informantene mine når de skulle gi meg svar på spørsmål. Etter en del spørsmål valgte jeg å stille oppfølgingsspørsmål for å sikre at alle svarene ble forstått og at informantene forstod spørsmålene eller hadde noe å legge til.

For å vurdere om datainnsamlingen var valid, og kunne gi svar på problemstillingen jeg skulle undersøke, har jeg hatt jevnlig kontakt med veileder (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 24). Jeg har hatt god kontakt med veileder og jeg har kunnet stilt spørsmål, diskutert med og fått gode råd. For å sikre høy reliabilitet passet jeg på at datainnsamlingen var pålitelig (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 23). Svarene til informantene ble notert så mye som mulig underveis gjennom intervjuet, og ble beskrevet nøye. Var det noe som var uklart, stilte jeg et oppfølgingsspørsmål, og gjentok gjerne spørsmålene en gang til for å sikre meg at informantene forstod spørsmålet.

3.4 Forskningsetikk

Ifølge den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, er det flere forskningsetiske retningslinjer å ta hensyn til (NESH, 2018). I et av hensynene inngår informantens rett til selvbestemmelse (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 41). I mitt tilfelle ble det lagt frem et skriftlig samtykkeskjema (Se vedlegg 7.1). FILIORUM har utarbeidet et samtykkeskjema som jeg har brukt. Jeg gikk gjennom det sammen med intervjupersonene og de fikk mulighet til å stille spørsmål. I det inngikk det at informantene kunne på hvilket som helst tidspunkt trekke seg uten å begrunne det.

Forskningsetiske normer innebærer at hvis ikke deltakeren ønsker å være med lenger, kan en ikke kreve å fortsette undersøkelsen (Dalland, 2012, s. 106). Dalland skriver at det er anbefalt å gjøre samtykket skriftlig, da underskriften kan være en beskyttelse for den som er med i undersøkelsen (2012, s. 106). Et annet hensyn som kommer frem i retningslinjene til NESH (2018), handler om forskerens plikt til å respektere informantens privatliv. Den som er med i undersøkelsen, skal være sikker på at personlige opplysninger ikke blir brukt og at det ikke er mulig å bli identifisert (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 42). Mine svar i oppgaven er derfor anonymisert.

3.5 Analyse

For å finne funnene fra intervjuet, ble begge intervjuene analysert. Ifølge Dalland, skal analysen hjelpe oss til å finne ut hva intervjuet har å fortelle (2012, s. 178). For å videre bruke analysen til å svare på hva barnehagelærere beskriver som sentralt for barns muligheter til å medvirke i barnehagen. Dalland sier at grunnlaget for analysen allerede ligger i intervjuguiden, for du har tanker om hva du ønsker å vite for svarene skal bidra til å belyse problemstillingen (2012, s. 178).

Materialet jeg hadde innsamlet, ble i første omgang lest igjennom flere ganger, noe som Dalland sier hjelper oss til å få tak i de enkelte sidene ved det intervjupersonen har sagt (2012, s. 178). Intervjuet ble bearbeidet ved at jeg og veileder så sammen på svarene. Markeringer i intervjuene ble videre komprimert til kategorier ved at jeg slo sammen meninger av lik betydning. Valg og selvbestemmelse, fleksibilitet og barns perspektiv trådte frem som sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen. Disse kategoriene vil videre bli drøftet i sammenheng med teori ut fra problemstillingen “hva beskriver barnehagelærere som sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen?”

4. Presentasjon av empiri, resultat og drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg drøfte resultatene jeg kom frem til gjennom analysen, og koble dem opp mot relevant teori sett i lys av problemstillingen: Hva beskriver barnehagelærere som sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen? Videre i denne delen av oppgaven skal jeg ut fra eksempler fra empirien, presentere resultatene jeg har kommet frem til i analysen. Deretter vil jeg drøfte hver kategori: valg og selvbestemmelse, fleksibilitet og barns perspektiv ut fra teori. Jeg har valgt å kalle informantene mine for A og B.

4.1 Valg og selvbestemmelse

Gjennom analyse av empirien, trådte aspekter knyttet til det å ta valg og kunne bestemme frem, når barnehagelærerne resonnerer omkring hva som er sentralt for barns muligheter til å medvirke i barnehagen. Informantene mine sier at de pleier å avgrense hva de kan bestemme, ved å gi de noen typer valg, for eksempel når de skal på tur. De har då på forhånd valgt ut 2-3 turer og at barna kan få velge mellom dem. Det kan også være at de kan bestemme om de skal være ute eller inne. Gjennom en slik måte gir de barna mulighet for medvirkning, og det kan bli mer som medbestemmelse, slik som Eide og Winger sier at de voksne gir barna valg mellom spesifikke alternativer. Barnehagelærerne gir barna noen valg og de får lov til å bestemme ut ifra de, men på de voksne sine premisser. Bae sier at medvirkning innebærer en barnehagehverdag, der barn er deltakende og har en innflytelse på barnehagens innhold (2012, s. 124). Barna får likevel også være deltakende ved at de får en mulighet til å velge mellom det ene og det andre og de får innflytelse på barnehagens innhold. Barnas stemme blir også hørt, slik som Eide og Winger sier at medvirkning innebærer (2018, s. 32). I en slik situasjon definerer de voksne når det passer for dem at barna skal få lov til å bidra, hvilke barn som skal og på hvilken måte de skal bidra. Det kan gå på bekostning av barns perspektiver da barns synspunkter bare blir interessante der de passer inn og barns medvirkning forstyrrer dermed ikke den planlagte barnehagehverdagen (Sandvik, 2012, s. 115). Informantene A og B peker på at planen for uka og dagen ikke alltid er helt satt på deres avdeling, slik at hvis barna har andre innspill til for eksempel en annen tur, og det lar seg gjøre, kan de det. De har det slik på avdelingen at de kan endre opplegget i forhold til hva barna ønsker og deres interesser. Jansen peker på at barna skal ha en innflytelse på innholdet som skjer i barnehagen sine rutiner og det som er planlagt (2019, s. 13). Når det er mulighet i barnehagen å endre på planen for uka eller dagen, får barna mulighet til å ha en innflytelse på det som skal skje. De får også

mulighet til å endre på det som er planlagt så lenge det lar seg gjøre på avdelingen i forhold til andre faktorer som spiller inn. Informant B sier også at det hun legger i begrepet medvirkning er at vi skal høre på flere. Flere skal få lov til å bestemme og flere skal bli hørt. Eide og Winger sier at medvirkning innebærer at barnas stemme skal bli hørt (2018, s. 32). Informant A sier at for eksempel ved måltidet, så har de av og til varm mat. Før vi voksne velger hva vi skal ha å spise, spør vi gjerne barna hva de ønsker og tar deres forslag med i planleggingen. Hvis de kommer til oss og har forslag til barnehagehverdagen, tar vi de med i planleggingen. Informanten prøver å forstå ungene sine interesser og ungene kan komme med innspill. Noe som påpekes i rammeplanen, at barns egne interesser bør danne grunnlaget for læringsprosesser og temaer i barnehagen (Utdanningsdirektorater, 2017, s. 34). Medvirkning kan rett og slett være at du ser barna sine interesser og tar dem på alvor, og ved at du ser deres interesse og tar dem med i planleggingen av barnehagehverdagen, er barna med å medvirke. Bae sier at en forståelse av medvirkning handler om at barna har rett til å kunne handle og uttrykke sine følelser og meninger i forhold til et fellesskap (2018, s. 32). Eide og Winger sier at barns medvirkning handler om at barna har rett til å ha andre mennesker rundt seg som har ansvar for å lytte på deres forslag og følge deres innspill, men som i tillegg beskytter barna og tar vare på deres interesser (2018, s. 31) I rammeplanen står det at barna jevnlig skal få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen av barnehagens virksomhet og at de skal få ha innflytelse på det som skjer i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 23). Når planen som er laget på avdelingen, har mulighet for å endre på seg, ut ifra ungene, gir barnehagelærerne mulighet for medvirkning til barna. Barn får komme med innspill og får en innflytelse på det som skal skje i deres barnehagehverdag. Forskning viser at medvirkning ofte blir praktisert som medbestemmelse (Bae 2012, s. 14). Dette synet på medvirkning har i senere tid blitt kritisert for å være begrensende og det trengs en utvidet forståelse av begrepet medvirkning (Ree, 2020, s. 28). Medbestemmelse er en forståelse som er snevrere og mer ensidig enn hva det legges vekt på i rammeplanen (Bae, 2012, s. 14). Bae sier at det er variabelt kunnskap og oppfatninger om medvirkning blant personalet i barnehager og kanskje det kan være grunnen til at medvirkning blir praktisert på forskjellige måter i barnehager. Eide & Winger sier at medvirkning til tider kan bli redusert til en type medbestemmelse i spesifikke valgsituasjoner, noe som innebærer valg mellom spesifikke alternativer (2018, s. 31). Eide og Winger skriver også at det har vært diskusjoner som handler om at voksne tar fra barna retten til å være barn, og stiller spørsmål ved om det legges for stort ansvar og press på dem, når de skal stå ovenfor mange valg og dilemmaer i

hverdagen. Barn er avhengig av voksne og de voksne har et ansvarsforhold overfor barna. Barnehagepersonalet har ansvar for at barnas livskvalitet i barnehagen ivaretas (2018, s.30). Barnehagelæreren har derfor et ansvar overfor barna å ikke gi barn et ansvar som de ikke er rustet til å ta, men at barna skal respekteres som deltakere. Når informantene mine sier at de gir barna et valg av spesifikke muligheter som de har valgt, kan det være at de har tenkt gjennom hvilket ansvar de gir til barna, slik som Eide og Winger skriver at det kan bli for stort ansvar og de kan stå ovenfor for mange valg i barnehagen. Slik jeg forstår det, har informantene mine en dypere forståelse for begrepet medvirkning, og forstår begrepet på en måte slik at barna er deltakere og har en innflytelse på barnehagehverdagen.

4.2 Fleksibilitet

Fleksibilitet eksempelvis i form av at man kan endre på et planlagt opplegg var også aspekter som trådte frem i analysen. Informant A påpeker at det er viktig at vi voksne er litt "rause", og at ikke hverdagen er bestemt på et bestemt opplegg. I rammeplanen presiseres det at både planlegging og gjennomføring av planer må være så fleksible at det er rom for spontanitet og barns medvirkning (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 23). For at barna skal få muligheten til å medvirke, kan ikke barnehagehverdagen være et bestemt opplegg hele dagen. Da er det ikke rom for at barna kan komme med innspill og at deres stemme blir hørt. Samtidig sier Jansen at barnehagehverdagen består av aktiviteter og rutiner som gjentas hver dag og som kanskje er det aller viktigste som personalet planlegger (2019, s. 13). Men det er derfor viktig å være fleksible og kunne endre i forhold til hva barna ønsker. Informant B sier at hvis de ikke er nok voksne, er det ikke den fleksibiliteten, og dagen må da som regel gå som planlagt. Det blir da vanskeligere å være fleksible på hvordan dagen skal gå når det ikke er nok voksne til å se hvert enkelt barn. Jansen peker på at personalet må evne å oppfatte og svare på verbale og kroppslige utsagn fra barna (2019, s. 13). I Ree sin artikkel, står det om en barnehage som har en regel om å rydde klokken 14.00. Av og til så passer ikke regelen inn i barnehagehverdagen, hvis for eksempel barna er ute og har en god lek. Da har ikke personalet brydd seg om at de har en regel om når de skal rydde. Hvis barnehagen hadde fulgt regelen, kunne en god lek blitt brutt. Når personalet velger å ikke bryte leken, gir det et inntrykk av en felles gjensidighet og respekt mellom personalet og barna. Det illustrerer også at personalet er fleksible og er villige til å endre på ordninger hvis det ikke støtter barns medvirkning (202, s. 35). Eide og Winger undrer seg over om barnehagelærerne har nok tid til å skape prosesser hvor barn

kan medvirke. En travel barnehagehverdag kan gjøre at personalet har mer en nok med å passe på at alt går etter tidsplanen, at ingen blir skadet og at alt blir forsvarlig. De har gjennom en studie vist at de kom frem til at akkurat tid og mulighet kan være sårbart i minst store, fleksible barnegrupper (2018, s. 39). Når det ikke er nok voksne på avdelingen, kan det være vanskelig for personalet å oppfatte hvert enkelt barn, både det de sier og det de viser med kroppen. Videre i forskningen til Eide og Winger sa en pedagogisk leder at en forutsetning for å få gode barnehagehverdager, handler om nære, trygge og gode voksne, og at man har tid og mulighet for å være det (2018, s. 39). I en travel barnehagehverdag, hvor planer styrer og regulerer aktivitetene, kan det være utfordrende for personalet og gi barna tid (Jansen, 2019, s. 45). Eide og Winger skriver at slik de har erfart, kan stram struktur føre til at barna hadde få mulighet til å medvirke i forhold til å bli hørt og å få ha innflytelse. Til tider var det begrenset hvor barna kunne være og hvem de kunne være sammen med. Det var ofte preget av at det var mange barn og få voksne (2018, s. 38). Bae sier at når pedagogen evner å vente og gi tid til barns respons i aktiviteter, skapes en invitasjon til deltakelse. Det er i slike situasjoner at barn får mulighet til å medvirke (2012, s. 40). For å gi barna mulighet til å medvirke er det derfor viktig at det er nok voksne på avdelingen, slik at de voksne har tid til å gi barna respons og skape en invitasjon til deltakelse i aktiviteter. Når de voksne har det travelt og er for få voksne, har de gjerne ikke tid til å sette seg ned og høre etter på barnet, og på deres respons. Informantene mine legger også vekt på at de har delt opp barna i mindre grupper, hvor de har en fast voksen på gruppen i en periode. Barna blir da ekstra godt kjent med den voksne som er med dem når de er delt inn i de mindre gruppene. Barna opplever da at det er fleksibelt på avdelingen deres og at de får mulighet for medvirkning, i tillegg får de bygget en god relasjon med den voksne som er på deres gruppe. De har da fokus på barnet og tar seg tid til å høre på innspillene som barna kommer med og tar de med i planleggingen av barnehagehverdagen. Barnehagelærerne har et ansvar for å se alle barn og gi dem muligheter for å medvirke barnehagehverdagen. Medvirkning handler om at det er stabile rammer rundt barnas hverdag, men det er også avhengig av at personalet har tid til barna og har innsikt i å gi barna mulighet til å være med å bestemme barnehagehverdagen (Eide og Winger, 2018, s. 41).

4.3 Barns perspektiv

Et annet aspekt som trådte frem i analysen av empirien i begge intervjuene, var dette med å ta barns perspektiv. Eksempel beskriver de hvordan de så på barna og hvordan vi voksne

respekterer barna som sentralt for medvirkning i barnehagen. I barnehagen må vi ha et syn på barna som subjekt og vi må være forberedt på at barna opplever, forstår og argumenterer på andre måter enn vi voksne gjør, men deres oppfatning er like riktig som våres. Det skal være en gjensidig og likeverdig relasjon mellom barn og voksne (Jansen, 2019, s. 39). Informant A sier at det er viktig å bygge en relasjon med barna og vise at vi voksne har respekt for dem. Det gjør vi hvis vi ser på barna som subjekter, ved å respektere deres oppfatning og ta dem på alvor. Pedagogen anerkjenner og er oppmerksom på barnas handlinger og forslag, noe som bidrar til at både voksne og barn fremstår som subjekter (Fennefoss & Jansen, 2012, s. 135). Barna kommuniserer ved å peke, med blick, lyder og ord, og slike uttrykksmåter skal møtes med respekt. For at barna skal kunne medvirke er det viktig at de blir sett og hørt og at de blir besvart av personalet (Jansen, 2019, s. 43). Informant A peker på at vi voksne må hjelpe barna til å ta gode valg i barnehagehverdagen. Jansen sier at medvirkning ikke betyr at vi skal følge barnas spor helt, men det betyr at personalet skal bidra, foreslå, støtte og vise omsorg. Slik skapes det en trygghet for barnas meninger (2019, s. 13). Vi voksne må derfor vurdere barnas forslag og gjøre det som er for barnets beste. Informant A sier at det går en grense, og at vi ikke må miste kontrollen, men at personalet skal kanskje heller foreslå andre forslag som er bedre og samtidig støtte deres forslag for å vise respekt. Hvis pedagogen mister kontrollen kan det bidra til usikkerhet og utrygghet på hva som er hensikten (Fennefoss & Jansen, 2012, s. 135). Informant B peker også på at vi må være veiledere for barna. Barn kan foreslå turer hvor det ikke er optimalt å gå med barna på grunn av at det kan være farlig, og vi voksne må da veilede barna og kanskje komme med andre forslag og bidrag. Slik begrenser informantene mine medvirkning i barnehagen, men de har en forståelse av når det er lurt og når de må passe sikkerheten til barna.

Jansen peker på at hvis barn får muligheten til å få innflytelse og medvirke, at deres nærvær betyr noe, er viktig for deres livskvalitet og utvikling av mestringsfølelse og selvfølelse (2018, s. 33). Informant A sier at det er viktig å la barna få muligheten til å medvirke for barna blir da tatt på alvor og de vokser som personer på det. De blir alltid glade når de får lov til noe som de har veldig lyst til. Vi i barnehagen legger grunnlaget til livet videre. Når barna får mulighet til å medvirke, blir de stolte og får lyst til å ta flere avgjørelser. Informanten merker at de blir glade, og at de synes at det er gøy, og at de merker at de blir hørt. Bae skriver at det er ikke nok å bare lytte til barns stemme uten å følge den opp (2012, s. 22). Den følelsen som barna opplever når de får medvirke, er

betydningsfull og uerstattelig og er viktig for basis livskvalitet (Jansen, 2018, s. 33). Informant B peker på at hvis barna skal utvikle seg som selvstendige personer og være trygge på deres valg, må de få lov til å medvirke. Noen barn tar det som en selvfølge å få lov til å bestemme og noen blir overraska av og til for at de får lov til det. Barna blir glade for å få den friheten. Det er derfor et stort ansvar for barnehagelærere for å praktisere medvirkning i barnehagen. Det har en stor betydning for barna å få den muligheten, slik som informant A peker på, så legger barnehagen grunnlaget for livet videre etter årene i barnehagen. Det er ikke alltid det kan være like lett å se alle barna og ta dem på alvor, da barn prøver å ta kontakt ved forskjellige uttrykksmåter. I Bae sin forskning skriver hun at det er forskjell på hvordan barn opptrer for å få oppmerksomheten til den voksne. Noen barn kan være veldig uttrykksfulle, og bruker høy og tydelig stemme, men andre barn opptrer på en "diskre" måte (2009, s. 17). Informant A sier at etterhvert som du kjenner barna, så vet du hvilke barn som er mer frempå og de som ikke alltid velger å ta ordet, og blir da mer bevisst på å la alle få mulighet til å medvirke. Det er derfor viktig å være bevisst på hvilke barn som trer frem på en mer tydelig måte og hvilke barn som ikke gjør det, for å unngå at det fører til at noen barn bli fortere sett og hørt, men andre forsvinner i gruppa.

Eide og Winger har erfart at det var større muligheter for barnas medvirkning i mindre grupper (2018, s. 36). Informantene mine har mindre grupper på avdelingen som de forholder seg til når de skal gjennomføre ulike aktiviteter, med en fast voksen. Det å vite hvem man skal være sammen med kan skape en trygghet og tilhørighet (Eide og Winger, 2018, s. 36). Barna blir da godt kjent med både de andre barna på gruppen og personalet som er på deres gruppe, og får kjenne på en tilhørighet og trygghet. I rammeplanen står det at verdier som skal gjenspeiles i barnehagen, er å møte hvert enkelt barns behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og sikre at barna får ta del i å medvirke i fellesskapet (Greve, 2018, s. 84). Gjennom å dele barna opp i mindre grupper er det enklere for de voksne å møte hvert enkelt barns behov for da har de færre barn å forholde seg til. De har mer tid til hvert enkelt barn, og kan sikre at barna får ta del i å medvirke barnehagehverdagen. I temaheftet til Bae, Winger og Kristoffersen, skriver Kristoffersen at det kan se ut som at der er mer og mer vanlig å dele barna inn i mindre grupper, men at den formen for organisering krever høyere krav til personalet for at barns medvirkning skal bli ivaretatt (Kristoffersen, 2006, s. 71). Eide og Winger skriver at en klar plan for hvor de ulike gruppene skal være, skaffer oversikt, organisering og stabilitet i barnehagen, men at det

også kan bli vanskelig for barna å være med å påvirke hvor de vil være og hvem de vil være sammen med. Gruppene blir avhengig av hva de andre gruppene skal gjøre og det kan begrense mulighetene til de andre gruppene (2018, s. 37). Får barna mulighet til å endre på gruppene hvis de heller ønsker å være på en annen eller være med på det noe av de andre gruppene skal gjøre. Det stiller derfor krav til personalet å se hvert enkelt barns behov og som informant A har sagt tidligere, at vi voksne må være litt “rause” når det kommer til medvirkning. Det kan handle om at hvis et barn heller vil være med en annen gruppe ut, at det barnet kan få lov til det. Eller at et annet barn kan være inne hvis det ikke hadde lyst til å være ute. Det kan også handle om hvilke holdningen som vi voksne har og hvor fleksible vi har mulighet for å være. Det at barn har rett til medvirkning, krever et annet forhold mellom barn og voksne (Johannesen, 2012, s. 79). I artikkelen til Winger, skriver hun at kvalitet i barnehagen handler i stor grad om gjensidighet og respekt. Alle barn har rett på å bli spurt, bli hørt og sett, og få omsorg og trygghet. I barnehagen trengs det gode rammer for å gi pedagogene tid, ro og rom (2008, s. 23). Informant A sier at vi voksne må være tilstedeværende og hun tenker at medvirkning har mye med oss voksne å gjøre og våre holdninger. Jansen sier at samtidig som at barn skal kunne påvirke og har innflytelse, er de avhengig av hjelp og støtte fra sine omsorgspersoner (Jansen, 2019, s. 40). Informant A peker videre på at det er viktig å bygge relasjoner med barna, og ha en hverdag hvor alle barna blir sett. Passive voksne vil kunne svekke barnehagens arbeid med verdigrunnlaget hos barna (Dingstad, 2018, s. 112). Bae skriver at det kreves mye av de voksnes holdninger og at det kreves at de voksne er involvert og til stede for å støtte barna til å uttrykke sitt syn (2012, s. 24). Eide og Winger skriver at i deres materialet så de at barn hadde mulighet for å medvirke når barna var i kjernegrupper hvor barna og personalet kjente hverandre. Det handlet om stabile rammer rundt barnas hverdag, og at personalet har tid, ser barna og innsikt i ulike måter å gi barna muligheter til å medvirke (2018, s. 41).

5. Avslutning

I denne oppgaven har jeg gjennom intervju med to barnehagelærere undersøkt hva barnehagelærere beskriver som sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen. Resultater fra analysen viste at valg og selvbestemmelse, fleksibilitet og barns perspektiv er viktige aspekter for barns mulighet for å medvirke i barnehagen. Medvirkning er et begrep som kan oppfattes på ulike måter og derfor kan praktiseres forskjellig i barnehager, og det kan derfor i det daglige arbeidet være problematisk for personalet da det kan oppfattes ulikt. Informantene mine beskrev medvirkning som at barna får bli med på å bestemme så langt det lar seg gjøre og at vi skal høre på flere. Flere skal få lov til å bestemme og flere skal bli hørt. Planen som de har på avdelingen, har mulighet for å endre seg i forhold til barnas forslag. Barna får da komme med innspill og får en innflytelse av det som skal skje i barnehagehverdagen, og får da mulighet for å medvirke. For å la barna få mulighet til å medvirke er det viktig at personalet er fleksible og at vi voksne er "rause". Eksempelvis at man kan endre på et planlagt opplegg i forhold til barnas interesser. Er det ikke den fleksibiliteten, må dagen som regel gå som planlagt og det kan være vanskelig å legge til rette for at barna kan medvirke. Å bygge relasjoner med voksne var også noe som informantene mine mente var sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen. Vi voksne må vise at vi har respekt for barna og ta dem og deres forslag på alvor, og bygge en relasjon med barna. Gjennom forskning har jeg sett at en forutsetning for å få gode barnehagehverdager, handler om nære, trygge og gode voksne, og at man har mulighet for å være der for barna. Vi er derfor avhengig av å være nok voksne på avdelingene. Det er et stort ansvar på de voksne, for å gi barna mulighet til å medvirke, da vi er veldig sentrale i barnas hverdag. I denne oppgaven har jeg sett hvor viktige vi voksne er for barna med tanke på deres mulighet til å medvirke. Det er vi som gir barna muligheter og det er vi som velger å ta imot deres forslag og bidrag. Vi må derfor tenke over hvilke holdninger vi har og at vi er tilstede i barnas hverdag, for å alltid være klar til å ta imot deres innspill, både verbale og kroppslige. Gjennom denne oppgaven har jeg fått innblikk i hva som er sentralt for barns muligheter for å medvirke i barnehagen. Noe som har vært spennende med å forske på temaet medvirkning og som jeg kunne tenkt meg å forske videre på, er positive og negative sider ved å dele barna inn i små grupper med en fast voksen med tanke på deres muligheter til å medvirke. Det er noe som er veldig vanlig å gjøre i barnehagen, og det kunne vært et spennende tema å forske videre på, og noe som jeg kunne fått brukt for som barnehagelærer. Det har også gitt meg et innblikk i og et godt grunnlag for min

bevissthet rundt medvirkningsbegrepet og hvordan jeg skal ivareta dette når jeg en dag skal jobbe som barnehagelærer.

6. Litteraturliste

Bae, B. (2012). Barnehagebarns medvirkning. I Bae, B. (Red). *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette*. (s.13-14). Oslo: Fagbokforlaget.

Bae, B. (2012). Kraften i lekende samspill. I Bae, B. (Red). *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette*. (s. 40). Oslo: Fagbokforlaget.

Bae, B. (2009). Rom for medvirkning? Om kvaliteter i samspillet mellom førskolelærer og barn. *Utfordringer for førskolelærer*. (s. 17). Oslo: Fagbokforlaget.

Bae, B., Eide, B., J., Winger, N. & Kristoffersen, A., E. (2006). Temahefte om barns medvirkning.

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5. utg.). Oslo: Gyldendal.

Eide, B., J. & Winger, N. (2018). "... Være grei og snill, og for øvrig kan man gjøre hva man vil"? Medvirkningens kår i dagens barnehage. I Svenning, S., B. (Red). *Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen*. (s. 29-41). Universitetsforlaget.

Evenstad, R. (2018). Barnehagebygg for demokrati og danning? Barns medvirkning i møte med romlige (fysiske) strukturer. I Svenning, S., B. (Red). *Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen*. (s. 47). Universitetsforlaget.

Fennefoss, A., T. & Jansen, K., E. (2012). Dynamikk og vilkår. I Bae., B. (Red). *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette*. (s.124-135). Oslo: Fagbokforlaget.

Greve, A. (2018). Rammer for medvirkning i norske og franske barnehager. Et utenfra blikk på den norske rammeplanen. I Svenning, S., B. (Red). *Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen*. (s. 84). Universitetsforlaget.

Ingstad., P. (2018). Makt og medvirkning i barnehagen - en problematisering. I Svenning, S., B. (Red). *Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen*. (s. 112).

Universitetsforlaget.

Jansen, K., E. (2019). *Medvirkning i praksis: deltakelse og danning i barnehagens hverdagsliv*. Fagbokforlaget.

Johannesen, N. (2012). Å se det unike i små barns uttrykk: Med Levinas som linse. I Bae, B. (Red). *Medvirkning i det uforutsette*. (s. 79). Oslo: Fagbokforlaget.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ree, M. (2020). Personalets beskrivelser av medvirkning fortolket ut fra et fellesskapsperspektiv. *Forskning om barns medvirkning*. (s. 28).

Sandvik, N. (2012). Medvirkning i et immanent perspektiv. I Bae, B. (Red). *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette*. (s. 115). Oslo: Fagbokforlaget.

Thurén, T. (2020). *Vitenskapsteori for nybegynnere*. (2. utg.). Gyldendal.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/rammeplan>

Winger, N. (2008). Kvalitet, medvirkning og etikk. (s. 23).

Wolf, K., D. (2018). Tid for barns medvirkning i barnehagen. I Svenning, S., B. (Red). *Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen*. (s. 17). Universitetsforlaget.

7. Vedlegg

7.1 Intervjuguide

	Spørsmål	Stikkord for muntlig oppfølgingsspørsmål
Bakgrunn	Hvor lenge har du jobbet i barnehage? (som pedagogisk leder?)	
Medvirkning	Hva legger du i begrepet medvirkning? Hvordan legger du til rette, som barnehagelærer, for medvirkning i barnehagen?	Kan du gi noen eksempler på det...?
	Er det noen situasjoner du tenker medvirkning kommer spesielt frem?	Eventuelt hvilke?
	Hvor viktig er det for medvirkning for barna? Hvorfor er det viktig? Hvordan reagerer de når de får mulighet til å medvirke?	Har du noen spesielle situasjoner?
Strategi	Har du noen strategi for medvirkning? Har du prøvd noe annet?	Hva mener du med den strategien?
Avsluttende spørsmål	Er det noe annet du tenker er viktig, som du ønsker å legge til? Er det noe annet du tenker er viktig å få frem i forhold til medvirkning i barnehagen?	

7.2 Samtykkeskjema

Vil du delta i Forskningsprosjektet *Hverdagspraksiser*?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmer lek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom *Hverdagspraksiser* skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale barnehageforskningssenteret FILIORUM¹ finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse. Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (¼ studieår) og datagrunnlaget de bygger oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema. Dataene som samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevet spørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du gir tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er tilstede og observerer barn og ansatte i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lov å gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil

¹ <https://www.uis.no/forskning-og-ph-d/forskningssentre/filiorum-senter-for-barnehageforskning/>

studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennom spørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt samtykke bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videooptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres ved at barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spores tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet og dataene anonymisert), har du rett til:

- innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig ved UiS (se kontaktinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller administrativ koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorium@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Elin Reikerås

Secilie Schelbred